

DOMAGOJ VIDOVIĆ

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
dvidovic@ihj.hr

PREZIMENA SELA VID U NERETVANSKOJ KRAJINI

U radu se na temelju terenskog istraživanja, statističke obradbe, dostupne arhivske građe i migracijskih kretanja obrađuju prezimena sela Vid u blizini Metkovića te se na temelju toga daje šira povijesna (razvoj prezimenskog sustava) i suvremena (najnovije migracije i problem metodologije popisivanja stanovništva) antroponimijska slika pograničnoga područja u sjeverozapadnome dijelu Neretvanske krajine.

1. Uvod

1.1. Zemljopisni položaj i kratki povijesni pregled

Selo *Vid* smješteno je 5 kilometara zapadno od Metkovića, na putu koji iz Neretvanske doline vodi prema Ljubuškom. Nastalo je na razvalinama Narone, drugoga po veličini antičkoga grada u Dalmaciji. Unatoč opravdanim pretpostavkama da je na temeljima porušene Narone postojalo važnije starohrvatsko naselje, o tome nemamo izravnih vijesti. Spona je između antike i srednjovjekovlja crkva sv. Vida, nastala na temeljima starokršćanske bazilike iz 5. st. (M. Vidović 1998:134) U štovanje se sv. Vida pretočio kult poganskoga hrvatskog božanstva *Svantevida* te su stare crkvice posvećene svetome Vidu počesto i spomenici pokršćavanja hrvatskog stanovništva u našim krajevima. Ime je sela nastalo transonimizacijom od imena spomenutog svetca, a njegovim imenom motiviran je i čitav niz toponima na širem području. U Neretvanskoj dolini to su *Vidonje* (župa u Zažablju te zaselak sela Plina na desnoj obali Neretve), a na stolačkome području *Vidovo pòlje*, *Vidoštāk* te *Bitunja* (usp. *Bitoie* < *Vidoje* < *Vitus*; osobno ime *Bitoie* zabilježeno je u Trogiru 1322.¹). Neki povjesničari sa svetačkim imenom Vid povezuju i

¹ Sk III:585. Bitunja se u povijesnim vrelima spominje 1433. (Dinić 1967: 191). U Lici pak nahodimo potvrdu antroponima *Vitun* (prema kojemu bi nastao antroponim *Bitun) uščuvanu

ojkonim *Svitava* u obližnjemu Hutovu blatu.

Prve sigurne vijesti o mogućem postojanju naselja nastala na temeljima Narone nahodimo u 14. st. Tada je Juraj Radetić, koji je umro u Neretvi (riječ je zapravo o Drivi koja se nazivala i *Narenta* – Neretva) 1348., ostavio crkvi sv. Vida legat od 80 dukata. Gojislav (H)orlović iz Drive 1444. ostavlja trećinu legata crkvi *in Santo Vido* (Sivrić, T. Anđelić 1999:131). Crkva sv. Vida spominje se i 1405., a makarski biskup Lišnjić 1670. spominje crkvu sv. Vida i Modesta (M. Vidović 1998:132). Rijeka Norin i prevozište na Norinu na kojemu se plaća carina spominje se 1397. te ponovno 1408. u pismu kralja Ostoje braći Radivojevićima. Vjerojatno se navedeno prevozište nalazilo u Vidu jer je sačuvan jedan srednjovjekovni pečat (najvjerojatnije iz 15. st.) s natpisom *Sigillum committis Marci de castrol Widi*. (M. Vidović 2000:469)² Riječ je dakle, iako ne možemo pouzdano odrediti godinu nastanka pečata, o prvome spomenu sela pod novim, hrvatskim imenom Vid.³ Od drugih naselja u župi razmjerno se rano spominje *Prūd* (ime je selo dobilo transonimizacijom od homonimnoga hidronima; apelativ *prud* u mjesnome govoru označuje 'izvorski nanos u obliku praga')⁴ – srednjovjekovno naselje ili prostor na kojemu su Dubrovčani za svoje potrebe u *Drivi* (< *Dréva*: usp. *drévo*)⁵, današnjoj Gabeli, sjekli drva u čemu su ih sprječavali knezovi Radivojevići, gospodari zapadnog Huma.

u hidronimu *Vitunjica*. U Hercegovini su mi poznata još tri toponima u kojima prepoznajemo svetačko ime Vid s betacizmom: hidronim *Bitomišlja* (vrela u brdima iznad Zavale; usp. osobno ime *Vitomisal*), horonim *Bitovnja* (planina nedaleko od Konjica) i ojkonom *Bitunjani* (zaselak u Zvirovčićima u Brotnju u kojemu je zabilježeno prezime Bitunjanin; budući da je riječ o ogranku roda Daničić, lako je moguće da su se Daničići iz Radetića u nekome razdoblju preselili u Bitunju i odande prešli u Zviroviće). Na ljubinjškome području bilježimo i ojkonom *Vitinja*. U Rudi kod Sinja pak nahodimo prezime *Bitunjac* i oronim *Bitunjskō brdo*. Po svemu sudeći Bitunjci su se na sinjsko područje doselili iz Brotnja. Potvrde svetačkog imena Vid s betacizmom ne bilježe se u radu Šimunović-Lukenda 1995.

² U prijevodu: *Pečat kneza Marka iz tabora Vid*. Možda je pristanište bilo u *Tuz(i)belju* (< tur. tuz 'sol') jer je u srednjovjekovlju trgovina između Drive i stonske slanice (solane) bila veoma živa. Uostalom u Vidu postoji toponim *Slànica*, a od Crnića prema Gabeli postojalo je pak više slanih izvora (postoji i toponim *Slànā drāga*). Po pučkoj predaji stanovnici su se Tuz(i)belja stalno tužakali s doseljenicima u Vid.

³ Po mojim se spoznajama Vid pod tim imenom u povijesnim vrelima sa sigurnom datacijom spominje tek 1687.

⁴ Moguće je da Prud tada i nije bio naselje nego da su se u *Prūdskej drāgi* jednostavno sjekla stabla. Današnji je Prud razmjerno novo naselje nastalo uglavnom preseljenjem stanovništva iz Dragovije.

⁵ Povjesničari spomenuti povijesni ojkonom pod Daničićevim utjecajem bilježe u ijekaviziranome liku *Driveva* iako je ojkonom u svim ćirilničnim srednjovjekovnim dokumentima zabilježen s ikavskim odrazom *jata* (naravno, ako *jat* nije zabilježen posebnim grafemom; usp. ARJ 2:779). Čak i pisari Stonske slanice (solane), bilježe ojkonom u ikavskome izgovoru. Gabelu je većina starosjedilaca napustila na prijelazu iz 17. u 18. st. i naselila se u nedaleki Opuzen, dok su se u Gabelu naselili uglavnom istočnohercegovački Hrvati ijekavci (i manji broj Srba, također ijekavaca) pa je Gabela dobrim dijelom poijekavljena za razliku od Opuzena koji je izrazito ikavski.

Zbog toga su se Dubrovčani žalili gospođi Vladi te knezovima Đurđu i Vukiću 1399. (Vego 1957:98) Danas nepoznato naselje *Orman* (< tur. *orman* ‘gusta šuma’) u močvarnome dijelu blizu Gabele spominje se oko 1450. Ondje je herceg Stjepan preselio Gabeljane i prijetio da će im zapaliti kuće ako se usude ostati u Gabeli (Vego 1957:86). Orman se vjerojatno nalazio na obroncima brda Jasenica, negdje između današnje Gabele i Crnića. Ni naselje *Črni Vrh* (*Carnivarh*), iz kojega potječe Vuk(ić) Rupčić, spominjano u raznoraznim dokumentima 1434. – 1462., nije točno ubicirano (drži se da se nalazilo nedaleko od Čapljine, na desnoj obali rijeke Neretve; Sivrić, Anđelić 1999:129), ali je moguće da se nalazilo negdje na *Črnōme brdu* (Jasenici), iznad današnjih Crnića.

Vid se u to doba nalazio u sastavu srednjovjekovne humske župe Luka koja se prostirala uz obale Neretve južno od Dretelja i Tasovića. Župa Luka⁶ obuhvaćala je središnji i zapadni dio Općine Čapljina, područje današnjega Grada Metkovića, Grada Opuzena, Općinu Kula Norinska, priblatski dio Općine Slivno te prostor današnjega Grada Ploča (bez Baćine). Kao i većina okolnih većih sela, poput Borovaca, Bijače i Otrića, i župa se Vid sastojala od niza zaselaka koji su zajedničko ime najčešće dobili po najvećemu zaseoku, što je bilježito za političko-teritorijalni ustroj srednjovjekovnoga Zahumlja.⁷ Zaseoci su župe Vid: *Črnići* (< *crnići* ‘stanovnici koji žive pod Crnim brdom’⁸), *Črni Dòlac* (< *crn* ‘obrastao crnogoričnom šumom’), *Dragòvija* (< *Dragov* [< *Dragova gradina*] + *-ija*)⁹, *Gràdina* (< *gradina* ‘pretpovijesna građevina’), *Krivača* (< *kriv* ‘lijev’), *Ògrād* (< *ograd* ‘ograđeni prostor za stoku’), *Pòdgrēde* (< *greda* ‘veća izdignuta stijena’), *Pristupak* (< *pristupak* ‘pristanište za lađe’), *Prūd* (< *prud* ‘izvorski nanos u obliku praga’), *Tùz(i)belj* (< tur. *tuz* ‘sol’) i *Vòláreviçi* (< *Vòlareviç*). Spominje se i zaselak *Stànine* (< *stan* ‘pastirska nastamba’) nedaleko od Crnoga Doca koji je odavno napušten, a ne navodi se ni u jednome popisu vidonjskih zaselaka. Gradina, Pristupak i Tuz(i)belj danas su dio sela Vid, a dalmatinski dio Crnića,

⁶ Ljubušaci i danas ljude između Počitelja i Opuzena nazivlju *Lúćani*, a Brotnjaci tako nazivaju Trebižaćane.

⁷ Razlika je u odnosu na susjedna sela u slučaju Vida bila snažna tradicija o negdašnjoj važnosti sela. Upravo je tradicija i presudila da se sjedište župe postavi u Vid iako je na prijelazu iz 17. u 18. st. bilo i većih sela. Oko 1720. osniva župa Vid (koja se u početku nazivala norinskom župom) koja obuhvaća Vid, Dragoviju, Nova Sela, Borovce, Rujnicu i Desne, 1735. župa je razdijeljena te su pod župu Vid potpadali Vid, Dragovija i Vrtar, a od 1765. Vrtar pripada Borovcima. (M. Vidović 1998:130)

⁸ I ojkonim *Črnići* kod Stoca također možemo svrstati u skupinu odnosnih toponima jer je motiviran oronimom *Črni vrh*.

⁹ Selo je nastalo krajem 17. st. naseljavanjem stanovništva prebjegloga iz Hercegovine nakon mletačko-turskih ratova. *Dragova gradina* ime je brda iznad sela. Moguće je da je navedeni oronim mitološkoga postanja (od drag ‘zmař’). Sufiks *-ija* ima zbirno značenje te je grčko-romanskoga postanja. (Sk I:712)

Krivača i Volarevići dio sela Prud. Drugi su zaseoci posve opustjeli u 20. st. (po jedan stanovnik živi još na Dragoviji i u Podgredama).

Ostala su neretvanska naselja pripadala župi Žaba (Vidonje, Dobranje i Slivno), župi Velika (Otrići, Mali Prolog i Pozla Gora) i župi Gorska (Pasičina, možda Plina; M. Sivrić 1999:73). O nekim osobama koje su tada živjele u Neretvi doznajemo iz dubrovačkog arhiva, a oznaka se *de Narenta* uglavnom odnosi na Gabelu. Tako u Dubrovniku nahodimo oporuke u kojima se 1364. spominje Palko Medević, 1423. Ratko Radunković, 1425. Radosava Milanova, 1426. Rakovije Pribilović¹⁰, Maruša Grubačević de Jezdić, 1435. Stanihna Slađenović, 1443. Radonja Milošević¹¹... (M. Sivrić 1999:92–93) Bratovštini antunina u Dubrovniku u srednjemu su vijeku pristupili Zuzorići (nekoć Vukčići) te Tvrtkovići, obitelji iz Neretve.¹² Među lazarinima podrijetlom iz Neretve nahodimo Dragoslaviće/Dragosaljiće, Dobrovojeviće, Radosaljiće rečene Žiliće (M. Sivrić 1999:96). Važne su bile i obitelji Lučić Bagalović¹³, Arbić te Franić Vasiljević iz Gabele. Među njima valja tražiti i stanovnike Vida koji se u nekoliko navrata naziva *Stârôm Gâbelôm*.¹⁴ 1401. spominju se Nikola Klarić¹⁵, Tadija i Nikola Heraković, Stjepan Milošević i Ivan Kimović Vrsaljko¹⁶ iz Neretve. (Sivrić 1999:95) U popisu bosanskih plemenitaških obitelji izdvajaju se sljedeće obitelji koje su na neki način vezane za Neretvu: *Corstillo alias Paulovich com. de Trubinie, Popovo et Sonangliae; Grubashevich de Gabella seu Narenta; Jlinich de Jljichi infra Mostar; Jelicich de Mostar*¹⁷; *Morgnitich de villa Kutlovich in Xaxblie*¹⁸, *Novakovich de Xaxabia*¹⁹, *Nemagnich*

¹⁰ Po Pribilovićima su vjerojatno prozvani Prebilovci kod Čapljine.

¹¹ Mikrotoponim *Miloševića grëb* nalazi se u Gluščima pored Metkovića.

¹² Tvrtkoviće spominje Andrija Kačić Miošić kao zažapsku plemenitašku obitelj.

¹³ Po obitelji Bagalović koja je stanovala u Neretvi još u 18. st. prozvano je danas napuštene naselje *Bàgalovići* koje se prethodno zvalo *Kâmenō Břda*.

¹⁴ To se ime za Vid najčešće spominje na prijelazu iz 17. u 18. st. nakon oslobođenja Donje Neretve od Turaka. Čini se da se to ime ipak ponajčešće odnosilo na Crniće koji leže na samoj granici. Sam se Vid u srednjovjekovlju često poistovjećivao s Gabelom kojoj je najvjerojatnije i pripadao. Moguće je da je i crkva sv. Vida koja se u 15. st. često spominje zapravo nalazila u Vidu, a ne, kako se obično navodi, u Gabeli.

¹⁵ Klarići su donedavno živjeli u neumskome Gracu, a Dugandžiće nahodimo u Zvirovićima, a 1792. zabilježeno je u Doljanima. (SDŽH:1)

¹⁶ Petar Vrsaljić spominje se 1702. kao posjednik u dobranjskom zaseoku Sankovići (Glibota 2006:156), a u Srijetežu, hercegovačkome selu koje je nekoć bilo dijelom župe Dobranje, postoji zdenac *Vrsaljkuaša*. Po predaji su se odselili u Ravne kotare.

¹⁷ Bitno je napomenuti da su transhumantni stočari iz Vida i susjednih hercegovačkih sela (npr. Galići s Rotnoga Doca u susjednoj Bijači) imali zimska pasišta u okolici Mostara (primjerice u Blatnici između Mostara i Citluka) pa su migracije iz Vida prema Mostarskome blatu i obratno posve uobičajene. O tome govori i Carl Patsch (Patsch 1996:54).

¹⁸ Kutlovići su zaselak sela Trnčina u Popovu.

¹⁹ Riječ je o današnjim Maslačima.

*de Luka apud Xitomislo*²⁰, *Sladoevich ab Imotta*²¹, *Tuartkovich de Dracsevo in Popovo*, *Vladmirovich de Usorich apud Mostar*²², *Xarkovich de Rasno*²³, *Xilich...* (Fermendžin 1892: 560–561)

Nakon što selo osvajaju Turci, vijesti o njemu zapravo i nemamo osim onih vezanih za stanje crkve sv. Vida. 1688. serdar Mate Bebić („od Ljubuškoga“)²⁴ prelazi sa 150 obitelji iz Bijače, Hardomilja i Zvirića na mletački teritorij kod Bačine te se novopridošlo stanovništvo naseljava u Pojezerju i Vidu te na Rujnici. Kao nagradu za borbu protiv Turaka sljedeći su Vidonjci i povremeni naseljenici Vida 1704. dobili posjede: Andrija Klobučić u Desnama i Staroj Gabeli, Andrijana Marević u Plini, Ilija Mitrović u Staroj Gabeli, Jure Brečić u Strugovima, Ivan Musulinović u Strugovima, Ivan Jurišinić u Staroj Gabeli i na Orepu, Ivan Buović i neki Marušić u Staroj Gabeli i Crnićima, Lucija Reljanović ispod Dragovije, Luka Stojanović na Dragoviji, Mileta Prolimnik u Suvoj Lokvi i na Dragoviji, Mileta Mialić na Dragoviji i ispod brda Mrkodol, Martinčević (Martinac), Mijo Perijan na Dragoviji, Mijo Vujčić u Ograđu i Borovcima, Nikola Grgurinović u Staroj Gabeli, Nikola Kužić u Kužića ogradi kod Gabele, Pave Buovac na Gradini, Pavle Janković u Družijanićima, Stjepan Smoljanović u Staroj Gabeli, Toma Romanžić u Staroj Gabeli i na Gradini, Vid Jerković na Ograđu te Bašić na Dragoviji. 1725. pak među posjednicima na Dragoviji nahodimo Marušiće, Plećaše, Prolimnike i Bidiće, a u Vidu i Staroj Gabeli harambašu Ivana Jurišina te Nikoliće, Vukšiće, Daničiće (poslije Bitunjane), Grgurinoviće, Kužiće, Klobučiče, Vukiće, Prolimnike, Borovce, Čolake, Iliće, Klariće, Brljeviće, Grubišiće, Mitroviće, Crnaviće, Zokoviće, Oršuliće, Bukovce, Karamatiće, Tvrđiče i Jeličiće²⁵. Mnoge od tih obitelji više ne žive u Vidu. Neke od njih vjerojatno nikada ondje nisu ni živjele, nego su samo privremeno dobili posjede od Mletaka. To su vjerojatno nositelji sljedećih prezimena: Čolan (živjeli su u Jasenici kod Gabele²⁶), Reljanović (vjerojatno su iz Zažablja gdje postoji zaselak Reljinovac u Vidonjama koji se nekoć zvao Reljanović), Stojanović (rod iz Hutova koji

²⁰ S obzirom na činjenicu da su osim u Žitomisljima Nemanjići imali posjede i na *Pòlogoši* pred Bijelim Virom (u povijesnim se vrelima Pologoša naziva i *Němanjicōm*) te da iznad Vukova klanca u Vidonjama postoji homonimni oronim, očito je da su Nemanjići bili važni posjednici na neretvanskome području. Osobno se ime *Nemanja* povezuje s imenom *Manislav* (< *Emanuel*), a zanimljivo je da je ranije potvrđeno na hrvatskome povijesnom prostoru nego na srpskom. Naime, na Krku je potvrđeno već u 12. st., u Zadru u 13., a u Dubrovniku od 14. st. (ARj 7:896).

²¹ Potomci su Sladojevića Beši, Jurišini, Krstičevići, Oršulići i Šetke.

²² Riječ je o Uzarićima kod Širokoga Brijega, selu u Mostarskome blatu.

²³ Žarkovići su živjeli i u istoimenome zaseoku nedaleko od Glušaca, s hercegovačke strane.

²⁴ Spomenuti Mate Bebić poslije sudjeluje i u oslobođanju Čitluka, današnje Gabele.

²⁵ Podatci su crpljeni iz M. Vidović 2000:394–395 te Glibota 2006:143–182.

²⁶ Možda je riječ o odseljenim Kraljima iz neumskoga Graca koji su zabilježeni kao Čolanovići i Čolakovići.

danasi nosi prezime Vukorep), Perijan, Nikolić (iz Gabele; daljnjim podrijetlom iz Vranjeva Sela), Smoljanović (iz Gabele; daljnjim podrijetlom iz Međugorja), Crnavić, Zoković i Tvrđić. U vidonjskim su maticama zabilježeni Mitrovići (1728.)²⁷, Kužići (1742.)²⁸, Grubišići (1728.)²⁹, Šalinovići (doselili se iz Dusine 1733.; živjeli i u Zapadnoj Plini), Bradvinići (iz okolice Ljubuškoga), Zovke (daljnjim su podrijetlom sa Širokoga Brijega odakle su se naselili u Brotnjo te potom u okolicu Ljubuškog odakle su došli u Vid 1734.), Brljevići (iz Oraha ili Bagalovića, doselili se 1735.), Bidići na Dragoviji, Vukići i Klaričići (1739.), Vukiše (doselili se kao Vukšići iz Studenaca 1740.), Karamatići (doselili se vjerojatno iz Pline 1750.), Jeličići (iz Desana 1751.; vjerojatno su u Desne pristigli iz Brotnja; živjeli su i u Mostaru i Počitelju, a od njih su Barišići iz Vidonja), Ivančevići (1759.), Šimunovići (vjerojatno su se doselili iz Strugova 1761.) te Bitunji (nekoć Daničići iz Radetića; 1825.)³⁰ U narodnoj predaji spominju se i Kvesići³¹ od kojih potječu Rastočići (iz Rasnoga kod Širokoga Brijega) te Jujnovići (podrijetlom iz Hardomilja, a odselili se u Kozicu) koji su živjeli u Tuzibelju. Danas su izumrla plemena Prolimnik (od kojih su nastali Musulini i Ramići), Oršulić (od kojih su nastali Beši i Jurišini), Buovac (od kojih su po predaji nastali Borasi), Bašić (od kojih su nastali Taslaci) te Grgurinović (koji su se raslojili na Kešine i Manenice). Godine 1744. objavljeno je *Stanje duša župe Vid*. Vidonjska je župa tada obuhvaćala Borovce i Rujnicu, a u navedenom su stanju duša zabilježeni nositelji sljedećih prezimena koji su nastanjivali Vid: Vučić, Grgurinović (danasi Kešina), Kužić, Prolimnik (danasi Musulin), Oršulić (danasi Beš), Mijatović (danasi Šiljeg), Jakić, Klobučić, Jurišin, Milošević (danasi Suton), Brečić, Marušić, Bašić (danasi Taslak), Brajković (bilo ih je u Zvirovićima, a starinom su iz Popova³²), Volarević, Plečaš, Talajić, Bebić i Buntić. (SDMB: 381, 382) Iz vidonjske toponimije saznajemo da su selo nastanjivali i *Ėlezi* (postoji toponimi *Ėleskovača* ispod crkve u Crnićima) i *Mĕtovići* (postoje toponimi *Mĕtovića đgrada* i *Mĕtovića kùk* u Vidu; možda je riječ o Metkovićima koji su još početkom 18. st. živjeli u Gabeli).

Većina je današnjih stanovnika pristigla iz Brotnja i okolice Ljubuškoga, a tek ih je nešto manje pristiglo iz sela u Neretvanskoj dolini i Pojezerju (treba imati na umu da je i to stanovništvo uglavnom hercegovačkoga podrijetla). Na primjeru vidonjskih rodova dobiva se uvid u smjerove migracija na ovome po-

²⁷ Vrh Jasenice iznad Crnića naziva se *Mitruša*.

²⁸ Postoji toponim *Kužića gruda* između Crnića i Gabele.

²⁹ Fra Petar Grubišić navodno je rođen u Vidu nepoznate godine, a umro u Borovcima 1759. (M. Vidović 2005:60).

³⁰ Ivan Daničić spominje se 1725. kao posjednik u Vidu i Staroj Gabeli. (Glibota 2006:182).

³¹ Postoji mikrotoponim *Kvĕšuša* pored današnjega vodovoda u Prudu.

³² Postoji napušteni zaselak *Brajkovići* između Crnića i Jasenice.

dručju koje su uglavnom išle od istoka prema zapadu: iz Popova preko Dubrava ili Metkovića na desnu obalu Neretve te potom iz zapadne Hercegovine u Dalmaciju nakon oslobođenja Donje Neretve od Turaka. Jednim je dijelom stanovništvo pristiglo i iz Mostarskoga blata gdje su vidonjski stočari u prošlosti odlazili na zimsku ispašu. Migracije na neretvanskome mikroprostoru s desne na lijevu obalu Neretve veoma su rijetke. Premošćivanje Neretve u to je doba bilo nemoguće. Koliko je snažna bila ta prirodna prepreka, rječito govori i današnja razlika između neretvanskih govora na lijevoj (ijekavski) i desnoj obali Neretve (ikavski govori). Tek je 1927. s izgradnjom Crnoga puta Vid koliko-toliko povezan s Metkovićem. Dotada je Vid bio mnogo povezaniji s Ljubuškim te su stoga u Vidu česta doseljavanja iz ljubuškoga kraja. Iz Metkovića se pak u Vid doselila tek jedna obitelj, a iz Zažablja i Slivna nitko. S druge strane, u Zažablju je zabilježen tek jedan doseljenik iz zapadnoga dijela Neretvanske doline. Otvorenija granica prema Turskome Carstvu vjerojatno je uzrok češćih i obilnijih migracija u Vid i iz Vida, mnogo češćih i obilnijih nego u selima podjednake veličine (kao što su Vidonje) ili znatno većih (kao što je Slivno).

Slika 1. Neretvanska krajina i neposredna okolica.

1.2. Neke značajke mjesnoga govora koje se ogledaju u prezimenima

Govor sela Vid pripada novoštokavskim ikavskim govorima štakavskoga tipa s nešto uščuvanih šćakavizama (*zviždali, pušćat, krščènā vòda, brščèn*³³). Suglasnik *h*, za razliku od susjednih neretvanskih ijekavskih govora gdje ga u nekoj mjeri ipak nalazimo, potpuno se gubi (*Pèār*) ili mijenja u *j* (*Pèjār*) ili *v* (*sûv*). U samoglasničkom sustavu česta razjednačivanja, čak i u prezimenima (*Moravić < Marević*), što također nije zabilježeno u novoštokavskim ijekavskim govorima u Neretvanskoj krajini. Dočetno *-l* nije nužno prešlo u *-ja* pa tako nahodimo i primjere *čùjo, ùdarijo* i *sidijo* koji su vjerojatno plodom povijesnih (valja imati na umu da je prometna veza između ikavskoga Vida i ijekavskoga Metkovića uspostavljena tek u 20. st., ali su Vid dijelom naseljavale i obitelji podrijetlom iz istočne Hercegovine čiji je govor manjim dijelom utjecao na neke jezične značajke vidonjskoga mjesnoga govora) i suvremenih ikavsko-ijekavskih dodira (utjecaj metkovskoga gradskog govora). Likovi na *-jo* iz sociolingvističkih razloga (zbog potrebe izvornih govornika za „dalmatinizacijom“ mjesnoga govora) polako nestaju iz mjesnih govora.

2. Vidonjska prezimana

2.1. Statistički prikaz brojnosti nositelja vidonjskih prezimana

U ovome dijelu rada donosim tablicu s popisom prezimana po brojnosti na temelju podataka iz *Leksika prezimana SR Hrvatske* (izrađenoga po popisu iz 1948.) i *Hrvatskoga prezimenika* (u kojemu se navode podatci po popisu iz 2001.). Godine 1948. naselje Vid imalo je 1265 stanovnika, ali su unutar naselja Vid popisana i sva druga sela i zaseoci koji pripadaju župi. Po popisu iz 2001. službeno postoje naselja Vid (779 stanovnika) i Prud (561) s ukupno 1340 stanovnika. Slijedi popis prezimana po brojnosti:

prezime	1948.	2001.
Alilović		0+5=5 ³⁴
Begić		6
Bego	1	
Beš	17	16

³³ Prva dva primjera navode Čilaš Šimpraga i Kurtović Budja (2007:111), a druge sam pripio tijekom terenskog istraživanja.

³⁴ Prvi se podatak odnosi na Vid, a drugi na Prud. Prud se kao posebno naselje popisuje tek od 1981.

Domagoj Vidović: Prezimana sela Vid u Neretvanskoj krajini
FOC 17 (2008), 139–168

Bezer		6
Bjeliš		1
Bjelopera		0+5=5
Boras	27	31+5=36
Botić	1	
Brečić	18	
Brnas	38	25
Bubalo		0+3=3
Bukovac	31	32
Bulum		6
Buntić	3	1
Čamber		4
Čizmić	1	
Ćikeš		1
Ćuže		0+1=1
Dodig	1	5
Dragičević		4
Dugandžić		5
Ereš	25	13
Galić		6+4=10
Goluža		1
Grbavac		0+7=7
Grgić		2
Herceg		0+9=9
Ilić	77	57+15=72
Ivanković		7
Jakić	9	0+59=59
Jakić Pehar		0+3=3
Janković		0+1=1
Jujinović	1	
Juras		0+5=5

Domagoj Vidović: Prezimana sela Vid u Neretvanskoj krajini
FOC 17 (2008), 139–168

Jurišin	30	21
Jurković		2+28=30
Kaleb	4	11
Kešina	38	50
Kežić		2
Klobučić	10	9
Komšo		3
Konjevod		0+4=4
Krstičević	9	5
Limov		0+1=1
Lonac		6
Marević	34	12
Markota	37	34
Marušić	89	14+97=111
Matić	6	12+5=17
Mijatović	4	
Moravić	2	
Mustapić		0+5=5
Musulini	64	0+7=7
Oršulić		4
Ostojčić		0+1=1
Paponja		12
Pavlić	4	1
Pavlović		0+2=2
Pehar		0+5=5
Pejar	27	7+7=14
Petković	62	6+29=35
Planinić		0+5=5
Plečaš	47	5
Popovac		0+3=3
Popović		1
Primorac		4

Domagoj Vidović: Prezimana sela Vid u Neretvanskoj krajini
FOC 17 (2008), 139–168

Prusac		5
Puljić		1
Raguž		0+1=1
Ramić	61	70
Rastočić	6	
Rupčić		0+4=4
Serdarušić		4
Sivrić		0+1
Suton	48	51
Šalinović		4
Šiljeg	33	29
Šimrag		5
Škobo		3
Šoše		0+1=1
Šutalo		0+1=1
Talajić	25	
Taslak	66	30+21=51
Tolić		0+6=6
Tolj		0+4=4
Vekić		1
Vene		0+3=3
Vidović	14	15
Volarević	263	33+178=211
Vrnoga		1
Vučić	46	69
Vujica		0+1=1
Vujić	2	
Vukšić		2
Vukušić		1
Vuletić		0+10=10
Zubac		5+9=14

Po popisu iz 1948. u Vidu nalazimo 40 prezimena, a po popisu iz 2001. čak 88, s tim da 2001. u istome razdoblju područje župe ima tek 75 stanovnika više nego 1948. Od 1948. nestalo je 10 prezimena od kojih je većina imala manje od 5 nositelja (Bego, Botić, Čizmić, Jujinović, Mijatović, Moravić i Vujić). Prezimana Mijatović i Moravić nestala su zato što su njihovi nositelji ili potpuno promijenili prezime (Mijatovići postaju Šiljezima u Neretvanskoj krajini od 18. st.) ili su mjesni lik zamijenili onim koji je bio češći u službenoj uporabi (dio se Marevića pisao Moravićima zbog samoglasničkih razjednačivanja bilježnih za zapadnohercegovačke i sjeverozapadnoneretvanske ikavske govore). Nekoć brojna prezimana Talajić i Brečić te nešto manje brojno Rastočić izumrla su većim dijelom zbog odseljavanja njihovih nositelja u Metković. Po popisu iz 2001. nahodimo čak 58 (sic!) novih prezimena. Uglavnom je riječ o doseljenicima iz zapadne Hercegovine, prije svega iz susjednih hercegovačkih sela Crnića (npr. Pavlović, Planinić, Šutalo, Zubac), Zvirića (vjerojatno dio Primoraca), Bijače (Ćuže, Galić), Doljana, Gabele i Gabela Polja (Jurković, Paponja, dio Primoraca), ali i iz Brotnja i okolice Ljubuškoga, odakle se stanovništvo tradicionalno seli na desnu obalu Neretve. Znatno je manji udio doseljenika iz susjednih neretvanskih sela (Bezer, Bjeliš, Kežić, Popovac,³⁵ Prusac, Tolić, Vekić) i istočne Hercegovine (Bjelopere i Vuletići iz Graca kod Neuma, Konjevodi iz Hutova itd.). Neka su od doseljeničkih prezimena postala veoma brojna (npr. Jurković), dok su neka starosjedilačka pred izumiranjem (npr. Plećaš; nositelji su se ovoga prezimena uglavnom odselili u Metković) ili im se broj znatno smanjio (npr. Marević). Izrazito povećan prezimenski fond u župi Vid najvećim je dijelom i posljedica nerazmjera između rezultata službenoga popisa iz 2001. i stvarnoga stanja. Naime, po crkvenoj statistici u Vidu je 1. siječnja 2009. živjelo 714 stanovnika (65 stanovnika ili 8,34% manje nego po službenome popisu), a u Prudu 422 (139 stanovnika ili čak 24,78% manje nego po službenome popisu). Po crkvenome popisu po jedan stanovnik živi na Dragoviji i u Podgredama, vidonjskim zaseocima koji nisu navedeni kao posebna naselja. Ukupno po crkvenoj statistici u župi Vid živi 1138 stanovnika, čak 202 stanovnika manje (15,07%) nego po službenome popisu. S obzirom na to da je prirodni prirast broja stanovnika na području župe pozitivan, ali se nešto više ljudi iseljava nego što se doseljava, broj se stanovnika u župi gotovo ne mijenja (2005. po crkvenom je popisu u župi živjelo 1175 stanovnika), razvidno je da je razlika između crkvenoga i službenoga popisa posljedica složenoga društveno-političkog stanja u Bosni i Hercegovini, ponajprije zbog nefunkcioniranja zdravstvenog sustava i socijalnih službi (ali i pravne države u cijelosti) radi kojega većina hercegovačkih Hrvata prijavljuje prebivalište u Hrvatskoj, iako stvarno živi u Hercegovini, ne bi li ostvarila neka od svojih

---

³⁵ Riječ je o Popovcima katolicima s Modroga Oka.

temeljnih prava. Slično je stanje i u susjednim pograničnim područjima (Imotska krajina, Vrgorac, dubrovačko područje). Dostatno je usporediti rezultate službenoga popisa s brojem telefonskih pretplatnika da se uoče nelogičnosti. Budući da preispitivanje metodologije popisivanja stanovništva nije predmetom ovog rada, o tim nelogičnostima ne ću detaljno govoriti, ali ih nisam mogao ni prešutjeti jer se izravno odražavaju na obrađenu građu.

2.2. Povijesne potvrde vidonjskih prezimena

S obzirom na dosad iznesene činjenice o području župe Vid kao područja pogođenoga brojnim i obilnim migracijama te zbog nerazmjera između rezultata službenoga popisa iz 2001. i stvarnoga stanja, donosim povijesne potvrde starijih vidonjskih prezimena čiji nositelji stalno ili povremeno naseljavaju Vid u kontinuitetu barem 200 godina. Njima sam pridružio i neka danas izumrla prezimena koja su donedavno napučivala područje župe.

Bébić

1665. u zaostroškim se maticama kao krsni kum Ivana Kežića navodi Miho Bebić (bez naznake podrijetla; CB:12). Serdar Mate Bebić, „glasoviti poglavica kršćana pod Čitlukom“, poveo je 1688. iz okolice Ljubuškoga velik broj ljudi u seobu na područje pod mletačkom vlašću. Isprva su se Mate Bebić i njegovi ljudi naselili u Baćini, a potom su napučili Pojezerje i Rujnicu. U Novim Selima rodio se fra Andrija Bebić (1698. – 1771.; M. Vidović 2005:19). U Vid se upravo iz Novih Sela u 20. st. preselila jedna obitelj Bebić, a već smo spomenuli da se Bebići spominju u *Stanju duša župe Vid* iz 1744.

Běš

U maticama se spominju kao Oršulići (kao i Jurišini) od 1758. (M. Vidović 2000:470). Oršulići se pak kao posjednici spominju u Borovcima i u Novim Selima 1702. (Glibota 2006:158), a u Borovcima ih spominju i zaostroške matice 1719. (CB:148). 1725. kao posjednik u Vidu i Staroj Gabeli spominje se Mate Oršulić (Glibota 2006:182). 1792. zabilježeno je i trorječno prezime *Sladović alias Beš (in domo Shladichiorum alias Bes*; M. Vidović 2000:194), što Beše povezuje s Krstičevićima.

Bòras

1668. Vid Borisalić ubijen je pod Turcima. 1695. Borase nahodimo u Zaostrogu, 1742. u Vitini (odakle odlaze u Klobuk i Proboj gdje se spominju 1768.) te 1780. u Crnoći u Otrićima odakle se sele u Gabelu. (Mandić 2003:73) U Vidu žive od 1739. i po predaji su se prije prezivali Buovac (M. Vidović 2000:470), no ta predaja nije potvrđena u povijesnim vrelima. Vjerojatno su pristigli iz susjednog Hardomilja gdje ih upisane u matice nahodimo od

1797. (Pavičić 1998:269), a prezime je vrlo često u okolici Ljubuškoga. Anđelija Buovčeva spominje se kao krsna kuma 1678. u zaostroškim maticama pa je moguće da je riječ o osobi iz Vida. (CB:36) Buovci se kao posjednici spominju u Crnićima 1704. (M. Vidović 2000:470) Prezime Buovac etnonimskoga je postanja. Kod Širokoga Brijega postoji selo Buhovo.

Brčić

Prvi se put u Vidu spominju 1734. U Metković su se Brečići doselili 1746. iz Vida (M. Vidović 2000:246, 470), a živjeli su i na Dragoviji. Ondje su po predaji došli iz Kočerina u Hercegovini. Kao pridošlica iz Jezera u opuzenskim se maticama 1733. navodi Mato Brečić. Dotični je u zapisniku bratovštine sv. Stjepana zabilježen kao Mato Omanović. Godine 1766. spominje se prokurator Duje Oman, a njegov je sin upisan 1806. kao Nikola Brečić Oman. (Bebić 1983:46).³⁶ Kako u Hutovu nalazimo mikrotoponim *Ománova šabuša*, za koji postoji predaja da je bio u posjedu Brečića, vjerojatno je barem dio neretvanskih Brečića podrijetlom iz Hutova ili je u nekome razdoblju nastanjivao to selo. Dodatno to osnažuje činjenica da su u zaseoku Brečići živjeli Vujinovići kojih je također bilo u Hutovu, a koje neki autori povezuju s Brečićima. Od neretvanskih Brečića podrijetlo vuku Brečići u Glavini Donjoj kod Imotskoga. Nikola Brečić (bez naznake podrijetla) krsti se u Zaostrogu 1704. (CB:51), a u Strugovima je oko 1699. rođen fra Luka Brečić. (M. Vidović 2005:26)

Brnas

Radovan Jerković tvrdi da su se u Vid doselili iz Zagvozda polovicom 19. st. (M. Vidović 2000:470), ali među mletačkim nadarenicima 1704. nahodimo u Metkoviću Stojana Brnasovića (Glibota 2006:130) pa je vjerojatnije da su zagvoški Brnasi podrijetlom Neretvani.³⁷ U Opuzenu 1733. u Trnovu nahodimo Križana, sina Bože Vrnjasovića. (Bebić 1983:133) Po jednoj su od predaja Brnasi u Neretvu pristigli iz Rame.

Bukovac

Po predaji su u Vid Bukovci pristigli iz Kručevića, sela sjeverno od Čapljine. Mate Bukovac („nedavno došao iz Mostara“) dobio je od Mlečana zemlje u Doljanima 1695. (M. Vidović 2000:469), a Ivan Bukovac 1704. u Borovcima. 1725. kao posjednica u Vidu i Staroj Gabeli spominje se Manda Bukovac.

---

³⁶ Inače je dio Brečića iz Jezera (zaselak Brečići) po predaji prešao u Kobiljaču i promijenio prezime u Kuran.

³⁷ Tako su vjerojatno i *Drlje/Drljići* iz Zagvozda podrijetlom iz Neretve. Naime, u Gluščima nahodimo mikrotoponim *Drljića givnine*. U metkovskim su pak maticama Drljići zabilježeni 1734. (D. Vidović 2007:100).

(Glibota 2006:150, 182) Čini se da je Bukovaca u Vidu bilo i mnogo ranije jer je početkom 16. st., najvjerojatnije u Vidu, rođen fra Grgo Bukovac, provincijal Bosne Srebrene 1541. – 1544. (M. Vidović 2000:28)

Bûntić

1697. spominje se Marko Buntić iz Broćna, a 1742. i 1768. nahodimo ih u Paoči u Brotnju. Dio Buntića seli se iz Studenaca u Goricu te iz Gorice polovicom 19. st. u Vid³⁸ (Mandić 2003:116–118), no u Vidu je Buntića bilo i ranije jer se spominju u *Stanju duša župe Vid* iz 1744. (SDMB:382) Živjeli su i u Vidonjama (D. Vidović 2005:157).

Dòdig

Početak 20. st. jedna je obitelj iz Kuline prešla u Vid. Ondje su pak pristigli iz Dusine. U Vrgorcu Dodigoviće nahodimo od 1683. (CB:39) Bilo ih je i u Dobranjama gdje se spominju 1770. kao pridošlice iz Brotnja (D. Vidović 2006:201), najvjerojatnije iz Paoče.³⁹ Dodizi žive i u Teskeri kod Ljubuškoga.⁴⁰

Èreš

Don Bariša Ereš rođen je 1779. u Crvenome Grmu, a 1817. došao je u Vid za župnika. U selu je naselio svoju obitelj i od te obitelji potječu današnji Ereši. (M. Vidović 2005:42) Starina je Ereša u Rasnu kod Širokoga Brijega. (Mandić 1997:127)

Ilić

Ilići se u Vidu kao posjednici spominju 1725. (Glibota 2006:182), a u maticama ih nahodimo od 1734. (M. Vidović 2000:470) Po predaji je iz Ilića kod Mostara⁴¹ pristiglo petero braće: jedan se naselio u Dusinu (na vrgorskom području Iliće susrećemo 1674. u Kotezima; CB:206), jedan u Metković, jedan u Zvirice, jedan u Gabelu, a jedan u Vid. Ivan i Mileta Ilić iz Zažablja spominju se 1694. kao posjednici u Osičenoj Međi (današnjoj *Osječenići*) kod Hutova. Ivan Ilić naći će se i u doبرانjskom zemljišniku iz 1702. (M. Vidović 2000:227) Među posjednicima u Gluščima spominje se pak 1695. Andrija Ilić. (Hrabak 1985:35) Isti se Andrija spominje i kao posjednik u Hutovu. (Hrabak 1985:42) Janju, kći Ilije Ilića iz Dobranja, nalazimo u Kominu 1733. (Bebić

---

³⁸ Moguće je da je došao na ženinstvo kod Musulina *alias* Prolimnika.

³⁹ Na ovome i na nizu vrlo vrijednih podataka te na ustupanju dijela literature i podataka iz vlastitih neobjavljenih radova zahvaljujem Marinu Kapularu, odličnom poznavatelju broćanskih rodova. Od velike mi je pomoći svojim znanjem i otvorenošću bio i Vlado Pavičić. Na koncu, zahvaljujem i Tomislavu Plečašu s kojim sam u više navrata obilazio napuštene vidonske zaseoke.

⁴⁰ Po predaji su Dodizi u Brotnjo pristigli iz Popova.

⁴¹ Ilići iz Mostara spominje i Fermendžin. (1892:561)

1983:135), 1738. prvi se Ilići bilježe i u Dubravici nadomak Metkoviću (M. Vidović 2000:265), a 1729. pokopana je u Metkoviću Ivana, kći Andrije Ilića. (CB:229) U Zažablju je priimak Ilić zabilježen 1538. kada Mihajlo Ilić (zajedno s Ivanom Kokotovićem) sudjeluje kao vodič uskocima u pohodu na Trebimlju i Ravno. (Hrabak 1983:105) Od Ilića iz Pasičine potječu Jovice (Ilići se u Pasičini spominju od 1694.; Pavičić 2006:30), a od onih u koji su se preselili u Desne Kalebi. Bilježe se i kao *Ĭlijić*, a prezime se i danas izgovara kao *Ĭlić*.

Jakić

Jakići su 1689. zabilježeni kao prvi stanovnici Strugova iz 1689. (Pavičić 2006:39) u koje su, ako je vjerovati Radovanu Jerkoviću, pristigli iz Gruda. (M. Vidović 2000:370) Kako Jakići 1686. dobivaju zemlje u Iskislima, a 1818. iz Iskisli se dio porodice seli u Gradnić, gdje im je prezime zabilježeno kao Pehar *alias* Jakić (danas pak postoji dvorječno prezime Jakić Pehar u Prudu), te se na koncu dio Jakića odande seli i doseljava oko 1868. u Crniće (Mandić 2003:221), čini mi se vjerojatnijim da su se vidonjski Jakići u Prud ipak doselili iz Crnića. Muslimani Jakići u Ljubuškom vuku podrijetlo od vidonjskih Jakića katolika.

Janković

Po predaji su potomci mađarskih vojnika. Pavle Janković spominje se pak kao mletački nadarenik 1704. negdje na području između Vida i Desana te u Družijanićima u Zapadnoj Plini. (Glibota 2006:164) S obzirom na činjenicu da doبرانjski Bulumi također imaju obiteljsku predaju da su potomci mađarskih vojnika i da su imali obiteljski nadimak *Janković*, možda bi ih se moglo povezati s vidonjskim Jankovićima. U nedalekome hercegovačkom selu Hardomilju postoje mikrotoponimi *Jankovac* i *Jankov dólac* pa je možda riječ o tragu starijih migracija.

Jujnović

Godine 1704. Jujnovići se spominju kao posjednici u Strugovima. (Glibota 2006:153) Krštenje Ilije Jujnovića bilježimo pak 1709. u zaostroškim maticama. (CB:139) Obitelj se po predaji doselila iz Hardomilja polovicom 19. st. i potom se preselila u vrgoračku Kozicu. U Vidu su živjeli još polovicom 20. st.

Jurišin

Nekoć su se Jurišini, kao i Beši, prezivali Oršulić (D. Vidović 2007:102). U vidonjskim se maticama spominju od 1738. (M. Vidović 2000:470), a Ivan Jurišinović⁴² kao posjednik čestica u Staroj Gabeli i na Orepku upisan je u mletački katastar 1704. (Glibota 2006:152) Oršuliće u Borovcima nalazimo od

---

⁴² Postoje pretpostavke da su Ivan Jurišinović i Ivan Daničić jedna te ista osoba i u tome bi slučaju Jurišini potjecali od Daničića.

1704., a osim Jurišina i Beša od njih potječu i Šetke. Da su se Oršulići zbilja prezivali Slado(je)vić, dokazuje podatak da je u kominskim maticama 1806. upisan Blaž Sladović *alias* Oršulić (M. Vidović 2000:394–395).

Kaleb

Potomci su velike porodice Ilić iz Pasičine. Prezime Kalebović spominje se prvi put 1725. među posjednicima na Rujnici i u Desnama. (Glibota 2006:182) U Vid su se Kalebi u 20. st. naselili iz Podrurnice.

Kešina

Nekoć su se prezivali Grgurinović. Živjeli su i u Plinu te je vjerojatno iz Pline Mijo Grgurinović kršten 1678. u Zaostrogu. (CB:36) U Vidu su se pisali Grgurinović do 1751., a od 1774. kao Kešina. (M. Vidović 2000:470) Lik Kešinović prvi je put zabilježen 1720. u zaostroškim maticama. (CB:207) Prvi spomen Grgurinovića iz Vida nahodimo 1703. kad se udaje Matija, kći Matijaša iz Tuzibelja. U istom se upisu spominje Matoš Grgurinović iz Zvirića gdje je matica Grgurinovića. (Pavičić 2007:240) Od Grgurinovića su i Manenice u Borovcima koji za sebe drže da su podrijetlom upravo iz Zvirića (Marko Grgurinović spominje se 1704. kao mletački nadarenik u Borovcima, a 1760. zabilježen je lik prezimana Grgurinović *alias* Kešina; M. Vidović 2000:194). 1704. Grgurinoviće nahodimo i u Bristi (M. Vidović 2000:304), odakle se dio obitelji seli u Plinu.

Klobučić

Dobili su prezime po mjestu selu iz kojega su se doselili u Vid – Klobuku kod Ljubuškoga. U staroj su se postojbini prezivali Petrović. Andrija Klobučić kao posjednik u Desnama i Staroj Gabeli spominje se 1704. (Glibota 2006:143) U župskim se maticama u Vidu Klobučići spominju od 1738. (M. Vidović 2000:471)

Krstičević/Krstičević

U Vid su pristigli iz Borovaca polovicom 19. st. Ondje su starosjedioci i nekoć su nosili (kao i Oršulići) priimak Slado(je)vić. 1704. kao posjednik se u Borovcima spominje Nikola Krstić. (Glibota 2006:159) Plemenitaška obitelj Sladojević *ab Imotta* spominje se među bosanskim plemstvom (Fermendžin 1892:561) te se s imotskoga područja seli u Bačinu i Grnčanik odakle se raseljava u Borovce, Bagaloviće i drugdje po Neretvanskoj dolini.

Marević

Marevići iz Pasičine (gdje se Marevići spominju od 1704.) došli su u Dragoviju na ženinstvo (živjeli su i na Crnome Docu). U maticama se

spominju od 1731. (M. Vidović 2000: 394, 471) Zapisivani su i kao Moravići i Marojevići. Kao posjednik u Podaci 1687. spominje se Stjepan Marojević. (M. Vidović 2000:394) 1704. isti je Stjepan posjednik u Pasičini. Postoji i zaselak Marevići u Otrićima, a početkom 19. st. Marevići su se doselili u Krvavac, Podrunicu i na Kulu Norinsku. Mitar Marojević *di Bregava* spominje se pak 1401. (P. Anđelić 1999:49)

Màrkota

Iz Rakitna kod Posušja dio se Markota oko 1690. preselio u Rogotin, a dio u Vid. Iz Vida je oko 1840. dio Markota prešao u Čeljevo. (Mandić 2003:364) U maticama Markote nahodimo u Vidu od 1751. (M. Vidović 2000:471)

Màrušić

Godine 1704. Marušići se spominju kao posjednici u Desnama i Rujnici, u Vrbici (Plina), Staroj Gabeli i Crnićima (Glibota 2006:146, 152) te u Borovcima. (M. Vidović 2000:194) 1725. nalazimo ih među posjednicima na Dragoviji. (Glibota 2006:180) Marko Marušić spominje se 1709. u Bristu. (CB:168) Po predaji su se nekoć prezivali Pribinović i pristigli su iz Hercegovine.⁴³ U Brštaniku kod Stoca postoji mikrotoponim *Màrušića kùće*⁴⁴, a u Klepcima su živjeli Marušići pravoslavci.

Mátić

U Vid su se u 19. st. doselili iz Otrića, a starinom su iz Crvenoga Grma (u starijim dokumentima selo se naziva *Crljenī Gřm*) gdje se spominju od 1667. (CB:2) U Zaostrogu Matiče nalazimo od 1663. (CB:7), a u Seocima od 1704. (M. Vidović 2000:374)

Mijātović

Riječ je o starijem priimku ili prezimenu Šiljega. Fra Grgo Mijatović Šiljeg rođen je u Hercegovini oko 1677., a s obitelji se seli u Nova Sela, u zaselak Iskisl (M. Vidović 2005:88). Kao posjednike Mijatoviće nahodimo 1704. na Dragoviji i u Otrićima. (Glibota 2006:152–153) Od 1725. bilježe se u Isklislima Mijatovići kao Šiljeg(ović)i. Prezime Mijatović opstalo je do polovice 20. st. kada i posljednji nositelji toga prezimena preuzimaju negdašnji obiteljski nadimak Šiljeg kao novo prezime. Moguće je da su Mijatovići potomci dijela popovskih Dobroslavića koji su se s Trebimlje nakon mletačko-turskih ratova preselili na zapad (Dobroslavići se spominju kao posjednici u Gabeli i Slivnu 1725.; Glibota 2006:172).⁴⁵

---

⁴³ Postoji selo Pribinovići kod Širokoga Brijega.

⁴⁴ Na ovome vrijednom podatku zahvaljujem Marinku Mariću.

⁴⁵ Usmena predaja Mijatoviće iz Krehina Graca veže za istočnu Hercegovinu. Šiljege se

Musulīn

U Vidu su se Musulini sve do sredine 19. st. prezivali Prolimnik. Navodno su iz Pasičine (Brista) gdje se Musulini spominju kao posjednici 1704. (M. Vidović 2000:394) Iste se godine spominju i kao posjednici u Strugovima. (Glibota 2006:150) Bare Musulinuša (bez naznake podrijetla) upisana je u zaostroškim maticama 1698. (CB:60) Dio se vidonjskih Musulina početkom 19. st. odselio u Struge i Goricu kod Čapljine (Mandić 2003:416), gdje i danas žive.

Pavlič

Po predaji su starosjedioci. Prvi podatak o ovoj obitelji nalazimo 1539. kada je uskočki vođa Pavlič, hercegovački izbjeglica koji se nastanio Osobjavi (Pelješac), pokušao prodrijeti u Trebimlju. (Hrabak 1983:105) Pavličice ne nahodimo u popisu mletačkih nadarenika u Vidu tijekom 18. st. (što bi moglo značiti da su ondje živjeli i prije oslobođenja Neretvanske krajine od Turaka) kao ni u *Stanju duša župe Vid* 1744. Ana, kći Marka Pavličeva krštena je pak u Podaci 1699. (Šutić, Ujdurović, Viskić 2000:277), a 1766. spominje se prokurator bratovštine sv. Stjepana u Opuzenu Stjepan Pavlič. (Bebić 1983:46)

Pèhār⁴⁶

U Gradnićima su Pehari zabilježeni kao Pehar *alias* Jakić te se na koncu dio Jakića odande seli i doseljava oko 1868. u Crniće (Mandić 2003:221) i u rodstvu su s Jakićima. Po vlastitoj su predaji iz Pehari Stubice kod Ljubuškoga odakle su pristigli iz Blatnice, a u Hardomilju nahodimo mikrotoponim *Pèarov vr̄t*. Prezime je zapisivano i kao Pehar, Pejar i Pear.

Pètković

U maticama se spominju od 1734. (M. Vidović 2000:471). Vjerojatno su iz Zvirića gdje se spominju od 1768. (Pavičić 2007:245) Obitelj Petković *alias* Arapović 1742. nahodimo u Slipčićima (Mandić 2000:350), a živjeli su i u Bijakovićima.

Plèčāš

Nekoć su se po vlastitoj predaji prezivali Dragićević te potječu iz Dragićine u Broćnu. Dominik Plečašević iz Jasenice u Brotnju vjenčao se 1698. Mandom Bitunjanin iz Metkovića. (MKVVUG: 16/27) U zaostroškim se maticama Plečaši spominju 1700. (CB:84), 1704. nahodimo ih kao posjednike u Pasičini, a danas žive u zaseoku Crpala. (M. Vidović 2000:394) Ilija Plečašević 1704.

povezuje s Nimičićima iz Crvenoga Grma, no to je teško moguće jer su u 15. st. Dobroslavici živjeli u stotinu kilometara udaljenoj Trebimlju.

⁴⁶ U Hercegovini se prezime drukčije izgovara – *Pèhar*.

spominje se u Desnama. (M. Vidović 2000:469) Na Dragoviji su živjeli u zadruzi te se ondje spominju kao posjednici od 1725. (Glibota 2006:182)

Pròlimnīk

Blaž Prolimnik, sin Nikole i Mande, krstio se 1667. u Zaostrogu. (CB:13) 1704. Prolimnike kao posjednike nahodimo u Dragoviji, a od 1725. u Vidu. (Glibota 2006:158, 182) Dio se Prolimnika preselio u Dobranje gdje se 1778. spominje doseljenik iz Dragovije Ilija Prolimnik. Spomenuto prezime u Dobranjama nestaje 1810. (D. Vidović 2006:198) Prezime Prolimnik raslojava se na prezimana Ramić i Musulin te nestaje već u 19. st.

Prúsac

Na Ograđ, a poslije i u Vid, Prusci su se doselili iz Podravnice. Po predaji je po njima nazvan Prud, no ta je predaja posve neutemeljena. Na Rujnici Prusce nahodimo od 1704. (M. Vidović 2000:211) Iako su po vlastitoj predaji iz Duvna, vjerojatnije je da su se u Neretvansku dolinu doselili iz Brotnja gdje ih nahodimo Blizancima. Ondje su navedeni i s dvorječnim prezimenom Lovrić Prusac. (Kapular 2009: 8)

Rámić

Po predaji su se nekoć prezivali Prolimnik. Još se 1694. u Doljanima kao mletački nadarenik spominje Vidoje Ramić. (M. Vidović 2000:469)

Súton

Nekoć su se prezivali Milošević i pod tim se prezimenom spominju u maticama 1743. (M. Vidović 2000:471) te u *Stanju duša župe Vid* iz 1744. (SDMB:381). Navodno su se doselili iz Kočerina.

Šiljeg

Prije su se prezivali Mijatović. Od 1725. bilježe se u Isklislima Mijatovići kao Šiljeg(ović)i.

Tàlajić

Harambaša Šimun Talajić rečeni Delija (koji je odgojio oca fra Lovre Šitovića) spominje se 1702. kao posjednik u Borovcima, Bristi i Novim Selima. (M. Vidović 2000:142; Glibota 2006:164) Vjerojatno su desanski Delije ogranak Talajića. Inače Talajiće nahodimo u Trnčini u Popovu 1714. i 1715. (Krište 1999:180)⁴⁷, u Dubravama kod Stoca 1760. (Vukorep 2006:154), a obitelj Martina Talaje u Stocu 1792. (SDŽD:125), tako da podrijetlo neretvanskih Talajića vjerojatno treba tražiti u istočnoj Hercegovini.

---

⁴⁷ U Trnčini se Talajiće dovodi u vezu s Džamarijama i Mihićima.

Taslak

Prije su se prezivali Bašić. Po predaji su iz Graca u Primorju. Bašiče nahodimo kao posjednike 1704. u Staroj Gabeli (M. Vidović 2000:470), a iste godine i u Otrićima. (Glibota 2006:146) Oko 1750. na Dragoviji je rođen don Ivan Taslak. (M. Vidović 2005:119) Kako u Hardomilju postoje mikrotoponimi *Bašičev vinograd* i *Bašičeva oranica*, moguće je da su se preko Hardomilja preselili u Vid. Bašiče inače nalazimo u Bročancu kod Posušja. U bročanskim su maticama zabilježeni i kao Bož(ič)ić. Između Dragovije i Rotnoga Doca postoji *Bòžičina jàma*.

Vidović

Vidovići zapadno od rijeke Neretve potječu iz Vidovića u Brotnju. U vidonjskim maticama Vidoviće nahodimo od 1759. (M. Vidović 2000:195), a u zaostroškim (bez oznake podrijetla) od 1666. (CB:9) U Vrgorcu (pred Vrgorcem također postoji selo Vidovići) Vidovići žive od 1693. (CB:72). U Vidu su zabilježeni i kao Kapovići (kapo 'glavešina, starješina' < tal. capo 'glava') vjerojatno zbog harambaše Juriše Vidovića iz Vrgorca, koji se 1693. spominje i u zaostroškim maticama (CB:72), tako da vrgorski i neretvanski Kapovići potječu od ovoga roda. Vidovića je bilo i na Jasenici i u Gabeli na prijelazu iz 17. u 18. st. Otud su se vjerojatno doselili u Crniće, a potom u 20. st. u Prud i Vid. Kod Vidovića iz Brotnja zabilježena je predaja da su podrijetlom iz Velje Međe u Popovu kao i Vidovići iz Vidonja.

Vladimīr

U Vid su pristigli iz Pozle Gore. Živjeli su na Ograđu od 1774. (M. Vidović 2000:471) Daljnje im je podrijetlo u Strugovima u kojima se spominju od 1736. (M. Vidović 2000:378) Po zabilježenoj su predaji podrijetlom iz Gruda, a povezuje ih se sa Šimunovićima iz Strugova (Šimunovići se spominju i u Vidu 1761.; M. Vidović 2000:471). Plemenitaši Vladmirovići spominju se u srednjovjekovlju u Uzarićima kod Širokoga Brijega. (Fermendžin 1892:561) Zanimljivo je da su se po predaji lički Rukavine doselili iz Bosne i nosili prezime Vladimirović. (Šimunović 2006:301)

Volárević

Okol 1680. Grgo Volarević iz Vionice u Brotnju preselio se u Borovce (Mandić 2003:352). Kao posjednici Volarevići se spominju 1704. u Desnama, a 1725. u Borovcima (Glibota 2006:155, 182). U Vidu je 1713. rođen fra Martin Volarević (M. Vidović 2005:143). Rod je bio raširen i u Zvirićima (Pavičić 2007:245), a u Brotnju je promijenio prezime u Mandarić. Po predaji su Volarevići pristigli iz Ravnih kotara, ali se čini vjerojatnijim da su se ravnokotarski Volarevići

doselili iz Hercegovine ili Neretve pa se onda vraćali na starinu.⁴⁸

Vučić

Doselili su se iz Cerna (između Ljubuškoga i Međugorja) u Vid. Spominju se u maticama od 1746. (M. Vidović 2000:471), a nahodimo ih i u *Stanju duša župe Vid* 1744. Od njih potječu Sušci u Cernu i Gabeli.

Vujić

Jedna se obitelj Vujić po predaji doselila iz Vrlike. Vjerojatnije ih je dovesti u svezu s Vujićima koji se u Vrgorcu spominju od 1703. (CB:88), a na Rujnici je oko 1700. rođen don Mijo Vujić. (M. Vidović 2000:145)

2.3. Pregled prezimana po motivaciji

2.3.1. od osobnih imena:

2.3.1.1. od narodnih osobnih imena:

2.3.1.1.1. od temeljnih muških narodnih imena: Vladimir

2.3.1.1.2. od izvedenih muških narodnih imena: Boras, Grubišić, Milošević, Prolimnik, Vučić, Vujić

2.3.1.1.3. od izvedenih ženskih narodnih imena: Božićić

2.3.1.2. od svetačkih imena:

2.3.1.2.1. od temeljnih muških svetačkih imena: Ilić, Mitrović, Šimunović, Vidović

2.3.1.2.2. od temeljnih ženskih svetačkih imena: Oršulić

2.3.1.2.3. od izvedenih muških svetačkih imena: Brnas, Grgurinović, Ivančević, Janković, Jurišin, Krstičević, Markota, Marević, Mijatović, Pavlić, Petković, Šalinović, Talajić

2.3.1.2.4. od izvedenih ženskih svetačkih imena: Jakić,⁴⁹ Klarić, Marušić

2.3.1.2.5. od izvedenoga dječjeg imena: Jujnović⁵⁰

2.3.1.2.6. od pokraćenoga svetačkog imena: Matić

2.3.1.3. od ostalih imena:

2.3.1.3.1. od muslimanskih imena: Ramić

---

⁴⁸ Barem je za nositelje nekoliko prezimana posve izvjesno da su se iz Neretve preselili u Ravne kotare, npr.: Vrsaljko i Skočić.

⁴⁹ U zapadnim je neretvanskim selima *Ĵaka* jedno od najčešćih ženskih osobnih imena pa mi se stoga čini vjerojatnijim izvođenje od toga ženskog osobnog imena nego od razmjerno rijetkoga neslužbenog muškog osobnog imena *Ĵako*.

⁵⁰ Dječje se ime definira kao: *Hipokoristično ili skrateno sopstveno ime na dete.* (OS:86)

2.3.1.3.2. od vlaških imena: Buntić

2.3.1.3.3. od hibridnih imena: Karamatić

2.3.2. od nadimaka:

2.3.2.1. motiviranih ponašanjem nositelja: Bašić, Brljević

2.3.2.2. motiviranih načinom života nositelja: Dodig

2.3.2.3. motiviranih dobi nositelja: Bebić, Kešina

2.3.2.4. motiviranih tjelesnim značajkama nositelja: Kvesić, Plećaš

2.3.2.5. motiviranih predmetima iz materijalnog svijeta: Bradvinić, Pehar, Taslak

2.3.2.6. motiviranih društvenim položajem nositelja: Bidić, Kapović

2.3.2.7. motiviranih nazivima za biljke: Bukovac, Zovko

2.3.2.8. motiviranih nazivima za životinje: Brečić, Kaleb, Kužić, Prusac, Šiljeg

2.3.3. od zanimanja: Musulin, Volarević

2.3.4. prema podrijetlu nositelja: Bitunjanin, Buovac, Klobučić, Rastočić

2.3.5. nejasne ili nepoznate motivacije: Beš, Ereš, Prolimnik, Suton

2.4. Tvorbene osobitosti prezimena

2.4.1. prezimena nastala transonimizacijom:

2.4.1.1. od osobnog imena: *Bòras* (< *Bor-* [< *Borimir/Borislav*]+ *-as*), *B̀rnas* (< *Brne* [< *Bernard*] + *-as*), *ƒurìš̃in* (< *ƒurìša* [< *ƒur-* < *ƒuraj* < lat. *Georgius* < grč. *Geórgios*] + *-in*), *Màrkota* (< *Marko* [< lat. *Marcus*] + *-ota*), *Pàvl̃ić* (< *Pavle* [< lat. *Paulus*] + *-ić*), *Vlād̃im̃r*

2.4.1.2. od apelativa koji označuje zanimanje: *Musùl̃in* (< *musulin* ‘obrtnik koji izrađuje odjeću od pamučne tkanine’ < *musulin/mušelin* ‘vrsta tkanine nazvana po iračkome gradu Mosulu’ < tal. *mussolino*)

2.4.1.3. od zoonima: *Kàl̃eb* (< *kaleb* ‘galeb’),⁵¹ *Prúsac* (< *prusac* ‘konj koji prusa, koji u kasu diže odjednom obje lijeve pa obje desne noge’),⁵² *Šil̃jeg* (< *šiljèže* ‘janje starije od godinu dana’),⁵³ *usp.* alb. *shilegë* ‘dvogodišnji ovan’)

⁵¹ Navodno su primili prezime zato što je neki Ilić dobro lovio ribu (*ko Kàl̃eb*).

⁵² U slovenskome jeziku postoje apelativi *prúsa* i *prúsec* u istome značenju. (SSKJ:272) ARj (12:527) bilježi glagol *prusati* ‘visoko podizati nogu pri hodu’ (ARj 12:527). U poljskome su antroponimskom sustavu u 13. stoljeću zabilježena osobna imena Prusin i Prusota. (Železnjak 1969:20, 57).

⁵³ Za šilježe Neretvani kažu da nije ni janje ni ovan.

2.4.1.4. od fitonima: *Bùkovac* (< *bukovac*⁵⁴ ‘bukov štap’ < bukva), *Zóvko* (< *zóva* ‘bazga’)⁵⁵

15. od etnika i etnonima: *Bitúnjanin* (< *Bitunja*, selo kod Stoca), *Bùovac* (< *Bùhovo*, selo kod Širokoga Brijega)

2.4.1.6. od ostalih apelativa: *Dòdig* (< *dodig* ‘doseljenik, pastir koji se dodigne za stokom u potrazi za pašnjakom’), *Kěšina*⁵⁶ (< *keša* ‘star čovjek’ < tur. *kešiš* ‘pop, kaluder’), *Pěhār* (< *pehar*),⁵⁷ *Plěčāš* (*plečaš* ‘plecat čovjek’), *Súton* (< *suton*),⁵⁸ *Tàslak* (< *taslak* ‘neobrađeno drvo od kojega se pravi razno drveno težačko oruđe’⁵⁹ < tur. *taslak*)

2.4.2. prezimana nastala sufiksacijom:

2.4.2.1. prezimana tvorena sufiksom *-ević*: *Brljević* (< *brlje/brljo* ‘osoba koja nije čiste pameti’ [< *brlj* ‘ovčja bolest mozga’] + *-ević*), *Ivánčević* (*Ivanac* [< *Ivan* < grč. *Ioánnēs*] + *-ević*), *Krštičević*/*Krštičević*⁶⁰ (< *Krštič* [< *Krsto* < *Krstislav* < lat. *Christopherus*] + *-ević*), *Mārević* (< *Maro* [< *Maroje* < lat. *Marinus*] + *-ević*), *Milošević* (< *Miloš* [< *Miloslav*] + *-ević*), *Volárević* (< *volar* ‘čovjek koji ore s pomoću volova’⁶¹ + *-ević*)

2.4.2.2. prezimana tvorena sufiksom *-ić*: *Bāšić* (< *baša* ‘glavar, starješina’ [< tur. *baš* ‘prvi, početak’] + *-ić*), *Bébić* (< *bebo* ‘malo muško dijete’⁶² + *-ić*), *Bídić* (< *bída* [< psl. **běda*] + *-ić*), *Bòžičić* (< *Božica* [< *Božo* < *Božidar*] + *-ić*), *Bràdvinic*⁶³

⁵⁴ U Dečanskoj hrisovulji zabilježeno je pak osobno ime Bukovъсь.

⁵⁵ Šimunović (2006:282) prezime dovodi u vezu s glagolom zvati, no kako je fitonim zova čest u zapadnohercegovačkoj toponimiji čini mi se da je mogao biti plodan i u tvorbi antroponima.

⁵⁶ U BiH je zabilježeno je i osobno ime i homonimno prezime Kešo te prezimana Kešelj, Kešić, Keško i Keškić tako da mi se izvođenje prezimana od navedenoga pogrdnog apelativa turskoga postanja čini vjerojatnim. Svakako valja navesti podatak da u Slavoniji (Otok) apelativ *kěša* označuje ‘konja sa belom belegom na nekom delu tela, obično na čelu ili na nozi’ te često postaje ime konju ili volu takva izgleda (RSKNJ 9:449).

⁵⁷ Prezime je Pehar u hrvatskoj antroponimiji zabilježeno 1395. (ARj 9:757)

⁵⁸ Prezimana motivirana prirodnim pojavama razmjerno su rijetka (npr. Bura, Jug, Jutronić, Mećava i slično) i pripadaju starijemu sloju hrvatskoga prezimenskog sustava. (Šimunović 2006:17)

⁵⁹ U mjesnome govoru postoji glagol *tàslaciti* koji znači ‘obrađivati što’ (prije svega drvo), a u prenesenome značenju i tući koga.

⁶⁰ Prvi je lik stariji, a drugi je posljedica poopćivanja dugouzlaznoga naglasaka pred sufiksima *-ović/-ević*. (Lászlo 1996:435) Iskonski se naglasak bolje čuva u Hercegovini i u neretvanskih ijekavaca.

⁶¹ Volar je bio i naslov nižega hrvatskog plemstva.

⁶² Milan Nosić (1998:174) dovodi prezime s rumunjskim antroponimnim korijenom **Beb-* i alb. apelativom *bebë* ‘zjena’. Činjenica jest da su na Kosovu u 14. stoljeću potvrđena imena Bebej i Bebečević (Grković 1983:157), za koja i autorica tvrdi da su neslavenskoga podrijetla, a u Konavlima nahodimo osobni nadimak Bebo, tako da i Nosićevo mišljenje moramo uzeti u obzir.

⁶³ Prezime je, kao i Taslak, nadimačkoga postanja i označuje osobu „teške ruke“.

(< *bradvina* [< *bradva* ‘tesarska sjekira, tesla’] + *-ić*), *Brèčić* (< *brèče*⁶⁴ ‘pas’ + *-ić*), *Bùntić* (< rum. *Buntu* + *-ić*), *Grubišić* (< *Grubiša* + *-ić*), *Ilčić* (< *Ilja* [< lat. *Elias*] + *-ić*), *Ĵakić* (< *Ĵaka* [< lat. *Jacobus*] + *-ić*), *Karamatić* (< *Karamate* [tur. *kara* ‘crn’ + *Mate*] + *-ić*), *Klarić* (< *Klara* [< tal. *Clara*] + *-ić*), *Kūžić*⁶⁵ (usp. slov. *kūžal/kūža* ‘pas’), *Kvèsić* (< *kvèsa* ‘onaj koji strši’⁶⁶ + *-ić*), *Màrušić* (< *Maruša* [< *Mara* < *Marija* < lat. *Maria*] + *-ić*), *Matić* [< *Mate* < *Matija* < lat. *Matthaeus*] + *-ić*), *Óršulić* (< *Oršula* [< tal. *Orsula*⁶⁷] + *-ić*), *Ramić* (< *Ramo* [< tur. *Ramadan*] + *-ić*), *Ràstočić* (< *Rastoka* ‘polje u Vrgorskoj krajini’ + *-ić*), *Tàlajić* (< *Talaja*⁶⁸ [< *Tale* < *Tadija* < grč. *Thaddaios*] + *-ić*), *Vúčić* (< *Vuko* [< *Vuk*] + *-ić*), *Vújić* (< *Vujo* [< *Vuk*] + *-ić*)

2.4.2.3. prezimana tvorena sufiksom *-ović*: *Grgurínović* (< *Grgurina* [< *Grgur* < lat. *Gregorius*] + *-ović*), *Ĵánković* (< *Ĵanko* [< novogrč. *Ĵannis* < grč. *Ioánnēs*] + *-ović*), *Ĵujnović* (< *Ĵujan* [< *Ĵuje* < *Ĵuraj* < lat. *Georgius*] + *-ović*), *Kāpović* (< *kapo* ‘glavar’ [< tal. *capo*] + *-ović*), *Mijānović* (< *Mijat* [< *Mihovil* < lat. *Michael*] + *-ović*), *Mitrovíć* (< *Mitar* [< grč. *Dēmētēr*] + *-ović*), *Pètković* (< *Petko* [< *Petar* < lat. *Petrus*] + *-ović*), *Šālinović* (< *Šalin* [< *Šala* < *Šalamon* < *Salamun*⁶⁹] + *-ović*), *Šimúnović* (< *Šimun* [< lat. *Simon*] + *-ović*), *Vidović* (*Vid* [< lat. *Vitus*] + *-ović*)

2.4.3. prezimana nejasne ili nepoznate motivacije:

2.4.3.1. *Bêš*. Motivacija prezimana nije posve prozirna. U hrvatskome antronimijskom sustavu postoji pokraćeno osobno ime *Beša* (< *Vélibor*), ali mi se čini mogućim prezime *Beš* povezati i s muslimanskim osobnim imenom *Bešir*. Postoji i apelativ *beš* ‘čovjek u stanju u kojem se ne zna hoće li preživjeti’. Rod *Bešo* po predaji je živio u Veljoj Međi u Popovu.

2.4.3.2. *Ēreš*. Najvjerojatnije je prezime nastalo od osobnoga imena *Herak*

⁶⁴ Apelativ *breče* nije živ u mjesnome govoru, ali je zabilježen frazem *lājē ko brèče*.

⁶⁵ Apelativ *kuže* ‘štene’ nije zabilježen u hrvatskim rječnicima, ali je prezime *Kūžić* i danas živo na neumskome području (odakle su se Kužići i doselili u Neretvansku krajinu) pa je moguće da je ovaj apelativ neprozirna postanja (Skok za osnovu *kuč-*, iz koje izvodi i apelative *cucak*, *kučak*, *kučka*, *kuja* nahodi i u albanskome, turskome, mađarskome te u romanskim jezicima, tvrdi da je onomatopejska, ali ne navodi indoeuropsku rekonstrukciju; SK I:279) nekoć bio živ na neretvanskome i hercegovačkome području. U Vidonjama su zabilježene i riječi *klijēt* (usp. kajkavski *klēt* < psl. *klētъ* ‘kuća u vinogradu, izba, pojata’; HER:578) i *īža* (usp. kajkavski *hīža* ‘kuća, zgrada’ < psl. **hyža* < germ. *xūs-*; HER:444) koje su kao opće imenice rasprostranjenije na kajkavskome području, a očito je da su nekoć bile rasprostranjene i u štokavskim govorima s ponešto izmijenjenim temeljnim značenjem. Naime, obje označuju trošnu kućicu.

⁶⁶ RSKNJ (9:404) bilježi glagol *kvèšiti* u značenju ‘kačiti o nešto, vešati’ te ‘odudarati veličinom, dimenzijama, stršati’.

⁶⁷ Talijansko žensko osobno imenu *Orsula* iz pokrajine Emilia Romagna (kao i muško osobno ime *Orso* nastalo je prema latinskome *ursus* ‘medvjed’. (Šimunović 2006:240)

⁶⁸ Sufiks *-aja*, kojim se često tvore osobna imena, bilježimo i kod doبرانjskoga prezimena *Vèraja* (< lat. *Vèronica*, usp. lat. *Berinus* < *Vèrinus*; D. Vidović 2006:207).

⁶⁹ Postoji i nadimak *Šala/Šole* kojim se označava osoba koja slovi kao pametnjaković.

(< *Her-* [< *Herak*] + *-eš*), no u obzir se može uzeti i apelativ *ereština* ‘naslijeđeno zemljište’.

2.4.3.3. *Pròlimnīk*. Bilježilo ih se kao Prolomnike pa pučka etimologija prezime dovodi u svezu s apelativom *prolomnik* ‘osoba gromka glasa’. Izvođenje od osobnog imena Prodan od kojega je mogao nastati izvedeno ime *Prolimnik* čini mi se ipak vjerojatnijim.

2.4.3.4. *Suton*. Motivacija prezimena nije jasna. Vjerojatno je riječ o prezimenu nadimačkoga postanja nastalome transonimizacijom od apelativa *suton*. Prezimana motivirana vremenom nisu prečesta, ali ih ima (Bura, Jugo, Maglov itd.). Apelativ *suton* u nekim krajevima označuje i sultana.

2.5. Opći osvrt na vidonjski prezimenski sustav

Najveći je broj vidonjskih prezimena motiviran osobnim imenom (36 ili 57,14%), od čega je više od 2/3 (23 od 36 ili 63,89%) motivirano kršćanskim imenom, što je posljedica provođenja odredaba Tridentskoga koncila (1545. – 1563.). Udio je prezimena nastalih prema svetačkome imenu u Vidu znatno veći nego u mjestima na lijevoj obali Neretve (koja su pripadala Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji) gdje su prezimana ili podjednako motivirana svetačkim i narodnim imenom (Metković i Vidonje) ili pak prezimana motivirana narodnim imenom izrazito pretežu (Dobranje i Glušci). Nadimkom je motivirano 21 prezime (33,33%), podrijetlom nositelja prezimena 4 (6,35%), a zanimanjem 2 (3,17%). 2/3 (42 od 63) prezimena nastalo je sufiksacijom, što je znatno više nego na lijevoj obali Neretve (u Dobranjama samo 48,84%), a 1/3 transonimizacijom.

3. Zaključak

Na temelju dostupne literature i terenskim istraživanjem nastojao sam stvoriti sliku razvoja srednjovjekovnog sela Vid. Razmjerno malo podataka iz povijesnih vrela nastojao sam upotpuniti proučavanjem migracija i tumačenjem nastanka vidonjskih prezimena. Prezimana kao jezični znakovi u kojima se počesto zrcale i mnogo starija jezična stanja. U vidonjskim prezimenima tako nahodimo romanske, grčke, albanske, turske, arapske i starohrvatske prežitke, upoznajemo se s nekim zaboravljenim zanimanjima, s negdašnjim navadama mjesnog stanovništva i njihovim podrijetlom. Svjedoče ona i o bremenitoj prošlosti na razmeđu velikih sila, a da je život u takvu okruženju bio tegoban, zorno pokazuje i činjenica da župa Vid danas broji tek 1340 stanovnika (Vid 779, Prud 561), dok je antička Narona imala više desetaka tisuća žitelja.

Literatura:

- ANĐELIĆ, PAVAO 1999. Srednjovjekovna humska župa Žaba. *Srednjovjekovne humske župe*, Mostar, 47–69.
- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* 1880. – 1976. JAZU: Zagreb.
- BEBIĆ, JOSIP 1983. *Župa Opuzen*. Opuzen: Župski ured Opuzen.
- CB = *Codex Baptismorum (Knjiga krštenih u franjevačkome samostanu u Zaostrogu 1664. – 1735.)*. Arhiv samostana u Zaostrogu.
- ČILAŠ ŠIMPRAGA, ANKICA; KURTOVIĆ, BUDJA, IVANA 2007. Suglasničke značajke štokavskih i čakavskih govora između Krke i Neretve, *Čakavska rič*, 35/1, Split, 105–120.
- DINIĆ, MIHAJLO 1967. *Humsko-trebinjska vlastela*. Beograd.
- FERMENDŽIN, EUZEBIJE 1892. *Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum registis : ab anno 925 usque ad annum 1752*. JAZU: Zagreb.
- GLIBOTA, MILAN 2006. *Povijest Donje Neretve i prvi mletački katastri*. Zadar: Državni arhiv Zadar.
- HRABAK, BOGUMIL 1983. Napadi senjskih uskoka na Zažablje, Popovo i Trebinje. *Tribunia*, 7, Trebinje, 101–129.
- HRABAK, BOGUMIL 1985. Zemljišne parcele feudalaca i muslimanskih seljaka u Popovu, Zažablju i Trebinju početkom Morejskog rata. *Tribunia*, 9, Trebinje, 31–46.
- Hrvatski prezimenik* (priredili Franjo Maletić i Petar Šimunović) I. – III. 2008. Zagreb: Zagreb: Golden Marketing-Tehnička knjiga.
- JURIĆ, IVAN 1996. *Spomendani iz prošlosti Donjeg Poneretavlja*. Metković: Poglavarstvo Grada Metkovića.
- KAPULAR, MARIN 2009. Rodovi u Zvirovićima (župa Studenci) od 17. do 21. stoljeća. *Monografija Studenci*, 1 – 39 (u tisku).
- KEMURA, IBRAHIM 2002. *Muslimanska imena i njihova značenja*. Sarajevo: El Kalem.
- KRISTE, ĐURO 1999. *Župa Trebinja*. Dubrovnik: Župa sv. Petra (Dubrave Hrid).
- Leksik prezimana Socijalističke Republike Hrvatske* (urednici Valentin Putanec i Petar Šimunović), I. – III. 2008. Zagreb: Institut za jezik, Nakladni zavod Matice hrvatske.
- LÁSZLO, BULCSÚ 1996. Općidbena bilježnost pri odredbi srbštine i hrvatštine. *Jezik i komunikacija*, Zagreb, 430–451.
- MANDIĆ, NIKOLA 1997. *Podrijetlo i razvitak pučanstva u Kruševu kod Mostara*. Mostar, Kruševo: Sveučilište u Mostaru.

- MANDIĆ, NIKOLA 2000: *Podrijetlo hrvatskih rodova u Konjicu i okolici*. Mostar, Konjic (u vlastitoj nakladi).
- MANDIĆ, NIKOLA 2003. *Podrijetlo hrvatskih starosjedilačkih rodova u Čapljini i okolici*. Čapljina (u vlastitoj nakladi).
- MKKVUG = *Matična knjiga krštenih, vjenčanih i umrlih Čitluk (Gabela), Metković, Vid, Opuzen i Pojezerje* 1694. – 1731.
- NOSIĆ, MILAN 1998: *Prezimana zapadne Hercegovine*. Rijeka: Hrvatsko filološko društvo.
- OS = *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* 1983. Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite, Megjunaroden komitet na slavistite – Komisija za slovenska onomastika.
- PATSCH, CARL 1996. *Povijest i topografija Narone*. Metković: Ogranak Matice hrvatske u Metkoviću.
- PAVIČIĆ, VLADO 1998. Hardomiljski rodovi. *Hardomilje: prošlost, ljudi i običaji*, Hardomilje, 225–342.
- PAVIČIĆ, VLADO 2006. Struge i Stružani u fra Lukino doba: povijesno-demografska skica jednoga neretvanskoga sela u prvoj polovici 18. stoljeća. *Zbornik o Luki Vladimiroviću: zbornik radova sa znanstvenog skupa «Luka Vladimirović i njegovo djelo*, Visovac – Zaostrog, 27–100.
- PAVIČIĆ, VLADO 2007. Zvirici kod Ljubuškog: rubno selo Otomanskoga Imperija i mijene njegova žiteljstva u ratnim srazovima 17. stoljeća. *Hercegovina*, 21, Mostar, 217–265.
- RSKNJ = *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*, I. – XVII. 1959. – 2006. Beograd: Institut za srpskohrvatski jezik.
- SDMB = *Stanje duša Makarske biskupije 1744*.
- SDŽD = *Stanje duša župe Dubrave 1792*.
- SDŽH = *Stanje duša župe Hrasno 1792*.
- SIVRIĆ, MARIJAN; ANĐELIĆ, TOMISLAV 1999. Srednjovjekovna humska župa Velika (Veljaci) u Humskoj Zemlji. *Srednjovjekovne humske župe*, Mostar, 119–140.
- Sk = SKOK, PETAR 1971. – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, I. – IV. JAZU: Zagreb.
- SSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, I. – V., 1970. – 1991. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za hrvatski jezik.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2004. *Bračka toponimija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2005. *Toponimija istočnojadranskoga prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

- ŠIMUNOVIĆ, PETAR 2006. *Hrvatska prezimena*. Zagreb: Golden marketing.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR; LUKENDA, MARKO 1995. Osobno ime Vid. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 21, Zagreb, 213–225.
- ŠUTIĆ, BALDO; UJDUROVIĆ MIROSLAV; VISKIĆ, MILORAD 2000. *Gračka prezimena*. Poglavarstvo Općine Gradac: Gradac.
- VEGO, M. 1957. *Naselja bosanske srednjovjekovne države*. Sarajevo: Svjetlost.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2005. Nacrt za vidonjsku antroponimiju. *Folia onomastica Croatica*, 14, Zagreb, 147–177.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2006. Dobranjska prezimena i nadimci. *Folia onomastica Croatica*, 15, Zagreb, 191–216.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ 2007. Metkovsko stanovništvo u doba javnoga djelovanja don Mihovila Pavlinovića. *Zbornik Drugoga književnoga, znanstvenog i kulturnog susreta*, Opuzen – Zagreb, 93–112.
- VIDOVIĆ, MILE 1998. *Sakralni objekti u Dolini Neretve*. Metković: Ogranak Matice hrvatske u Metkoviću.
- VIDOVIĆ, MILE 2000. *Radovan Jerković – život i djelo*. Metković: Ogranak Matice hrvatske u Metkoviću.
- VIDOVIĆ, MILE 2005. *Svećeništvo i redovništvo iz Doline Neretve*. Metković: Ogranak Matice hrvatske u Metkoviću.
- VRČIĆ, VJEKO 1974. *Neretvanske župe*. Metković (vlastita naklada).
- VUKOREP, STANISLAV 2006. Neka iščezla dubravska prezimena. *Trista godina župe Dubrave, Humski zbornik*, 9, Aladinići, 151–158.
- www.vid.hr

Family names in the village of Vid in the Neretva area

Abstract

According to available literature and field research, the author attempted to create a picture of the development of the medieval village of Vid. He tried to supplement the relatively small amount of data from historical sources with migration research and an explanation of the origin of Vid family names. Family names are language signs which often reflect much older language layers. Thus we can find Roman, Greek, Albanian, Turkish, Arab and Old Croatian remnants within Vid family names; we meet with some forgotten occupations, old customs of the local population and their origins. They bear witness to the difficult past experienced at the dividing line between great forces. The fact that Vid has only 1340 inhabitants today (Vid 779, Prud 561), while Antic Naronia had more than several tens of thousands of inhabitants, proves the difficulty of life in such surroundings.

Ključne riječi: prezime, migracije, popis stanovništva, samoglasničko razjednačivanje

Key words: family name, migration, census, vowel differentiation